

Læreruddannelse i mere end 200 år

– Om mindestuerne i Jonstrup

Af Signe Holm-Larsen

Her i 2014, hvor folkeskolens 200 års fødselsdag markeres på forskellig vis, må det være på sin plads at minde om dem, der i hverdagen har båret skolens undervisning igennem i tykt og tyndt: Folkeskolelærerne, som igennem tiden har virket under højst forskelligartede vilkår med hensyn til arbejdsforhold, løn og uddannelse. Her skal fokus rettes mod det sidste: Ændringerne i periodens læreruddannelse.

Samlingen har sit udspring i det Blaagaard Seminarium, som blev etableret 1791 som det første seminarium i den danske del af det dansk-norske monarki.¹ Oprettelsen var således et tidligt resultat af arbejdet i Den Store Skolekommission, som også stod bag 1814-anordningerne om folkeskolen. Uden for den kongerigske del af dobbeltmonarkiet havde man lidt før indset, at lærere burde uddannes. I 1781 oprettedes seminariet i Kiel i Hertugdømmet Holsten, der hørte under den danske konge, mens provst Balthasar Petersen i 1788 iværksatte et gratis skolemesterinstitut i Tønder, det senere Tønder Seminarium, i Hertugdømmet Slesvig. Hertil kom i perioden 1802-16 otte præstegårdsseminarier på landet.

Seminariet fik til huse i prins Carls tidligere lystejendom Blaagaard uden for Københavns volde (nu Stengade-kvarteret på Nørrebro) og blev indviet 14. marts 1791. Denne dato blev siden regnet for Jonstrup Seminariums fødselsdag.² Englændernes bombardement af København i 1807 forårsagede imidlertid så store skader, at seminariet i sommeren 1809 blev flyttet til den fallerede klædefabrik i landsbyen Jonstrup i den nuværende Furesø Kommune. Det skiftede ved samme lejlighed navn fra Blaagaard til Jonstrup Statsseminarium.

I sine i alt 180 år oplevede Jonstrup Seminarium som landets øvrige seminarier både op- og nedture. Et levende indblik – om end måske ikke historisk korrekt i alle detaljer – i de lærerstuderendes tilværelse på Jonstrup omkring 1. verdenskrig er givet af Rudolf Bruhn (1889-1918) i ungdomsromanen *De seks* (1916),

¹ Det andet Blaagaard Seminarium blev landets første privat- eller "friseminarium", oprettet 1859, og fra 1863 i egen bygning på Nørrebro nær ved Blaagaard; fra 1904 havde det til huse på tre forskellige københavnske kommuneskoler, før det i 1963 fik egen nybygning i Gladsaxe.

² J. Boisen Schmidt: *Læreruddannelsen og Jonstrup Statsseminarium i 190 år*, 1981.

som hviler på kristne værdier og er et klart udtryk for tidens debat om skolen og lærergerningen; bogen blev i øvrigt en kæmpesucces og solgt i mere end 150.000 eksemplarer.

Under besættelsen rykkede tyskerne ind i Værløselejren tæt ved seminariet, og i foråret 1944 beslaglagde tyskerne også dette og beordrede bygningerne rømmet. I 1946 kom seminariet kortvarigt tilbage til de gamle bygninger i Jonstrup, men det var nødvendigt med mere tidssvarende rammer, og i 1955 flyttede man først midlertidigt til Lundtofte Skole i Lyngby-Taarbæk, indtil det nye domicil på Trongårdsvej stod færdigt med officiel indvielse den 6. september 1960.

Det nye Jonstrup Statsseminarium i Lyngby fik 30 gode, men som på landets øvrige seminarier også turbulente år, præget af stadigt hurtigere skiftende læreruddannelseslove og folkeskolelove som konsekvens af værdimæssige og samfundsøkonomiske ændringer i de sidste årtier af 1900-tallet. Jonstrup blev et af de sidste seminarier, der 1982-89 indgik i bølgen af nedlæggelser og sammenlægninger, hvor 11 af 29 lærerseminarier måtte lade livet. Jonstrup Statsseminarium blev i 1990 fusioneret med Blaagaard under dettes navn, og i 2001 indgik det så i CVU Storkøbenhavn, som fra 2007 blev yderligere sammenlagt i professionshøjskolen UCC.

Samlingen rummer et interessant kildemateriale til såvel læreruddannelsen generelt som til Jonstrup Seminariums historie, herunder malerier og fotos af seminariets bygninger, lærere og elever, lærebøger og effekter fra elevværelser m.v. Samlingen befandt sig i mange år i lokaler på Jonstrup Seminarium, men efter at ejerskabet til seminariebygningerne i Jonstrup i 1995 var overgået fra forsvaret til Værløse Kommune, tog daværende viceborgmester i Værløse Kommune Jørn Johan Nielsen initiativ til at bringe samlingen tilbage til det "gamle" Jonstrup. Omkring årtusindskiftet blev seminariets historiske samlinger overdraget til Dansk Skolemuseum, som forestod opstilling af montrer og effekter i maj 2002. Siden museets lukning i 2008 har lokale frivillige sikret fortsat adgang til mindestuerne. Også Jonstrups bygninger er værd at se nærmere på med den stilrene hovedbygning fra 1780'erne og de omliggende bygninger fra tidsrummet 1858-98.

Viden om læreruddannelsens historie er ikke blot et anliggende for lærere, men for alle, der betragter folkeskolen som basis for det danske samfunds sammenhængskraft. At udbrede kendskabet til læreruddannelsens historie er det overordnede formål med Mindestuerne i Jonstrup, og et besøg her er et godt sted at begynde. Besøg i mindestuerne kan ske den første søndag i hver måned kl. 14-16 samt efter aftale: Sigurd Gudiksen, tlf. 44 48 12 33, eller Signe Holm-Larsen, tlf. 44 48 15 60.